

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Tertia. Quibus rebus competat ratio Naturæ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

illa actio non est ab extrinseco, omne autem violentum debet provenire ab extrinseco, ergo: tum, quia ad violentum non confert natura suam vim; probatur eadem minor, quod non sit neutra, quia nulla vis neutra activa agenti competit à natura, alioquin deberent ei omnes competere, quia non est potior Ratio de una, ac altera: ergo. Confirmatur: tum quia naturale hic potissimum accipitur prout opponitur arti, sed quam maxime opponitur arti per principium activum, ergo: tum, quia alioquin non distingueretur natura ab arte; probatur sequela, quia artificialia habent etiam principium passivum motus, ut patet, si moveatur & projiciatur sella deorsum, aut quodcumque aliud fabricatum, nec juvat dicere, sellam, & omne aliud fabricatum moveri deorsum, non quod artificialium, sed quod naturale est, quia petitur principium; quia explicatur natura per motum & ad explicandum motum, recurrunt ad naturam.

Probatur Conclusio secundò

cum Maffrio: Non minus naturale est igni, calefacere debite approximato, & aquæ calidæ reducere se ad pristinum frigus, prout naturale opponitur violento, quam gravi ferri deorsum, sed ista conveniunt igni & aquæ, in quantum activa sunt, ergo: probatur ma. quia non minus violentum est igni impediri à calore, & aquæ detineri sub calore, quam gravi detineri sursum; ergo est ipsi connaturale; probatur ant. quia ideo gravi est violentum, quia est contra inclinationem suam ex principis intrinsicis provenientem, sed igni impediri à calefactione, est contra inclinationem à principis intrinsicis provenientem, ergo. Nec valet dicere, esse violentum igni tantum privativè, non verò positivè: quia naturalitas una tam bene opponitur violentiæ privativæ, quam positivæ; ergo, licet non esset ipsi naturale, prout opponeretur violentiæ positivæ, esset tamen prout opponitur privativæ, quod sufficit.

Dixi in conclusione, naturam convenire principio activo, tam bene, ac passivo, secundum Phisicam considerationem, quia absolute loquendo utriq; convenire potest, sive postea illud sit immanentèr activum, sive transeuntèr, & quia in conclusione nondum expressi, de quo principio activo mihi sermo sit, an de immanentèr vel transeuntèr? Ideò

Dico 2. Natura est principium immanentèr activum. Hec est Authorum prioris sententiæ, ut Maffrii, Baronis, Bassoli, Licheti, Bargii &c.

Probatur Conclusio: Si omne principium activum argueret naturam, sequeretur, nullum dari motum violentum vel neutrum, sed hoc est inconveniens, ergo: probatur sequela; Quia ille omnis motus est naturalis, qui est à natura, sed omnis motus esset à natura, id est, à principio activo; ergo omnis esset naturalis, & consequenter nullus violentus vel neuter, quia principium activum est semper naturale suæ actionis. Confirmatur: Quia si sufficeret principium activum, sequeretur, Deum & Angelos futuros naturam, sed hoc est falsum,

ergo; probatur sequela, quia habent principium activum, & multa defacto movent transeuntèr.

Opponitur Authoritas Doctoris 2. d. VIII.

2. q. 10. n. 9. ubi expressè docet: *Motum non esse naturalem ex hoc, quod res mota habeat principium activum in se, sed solum, quod mobile habeat principium naturalis inclinationis passivum*, similia habet in quarto & alibi; ergo ex hoc sequitur, tantummodo principium passivum esse naturam. R. Doctorem tantum velle, quod non ita principaliter possit colligi natura ex principio activo, quam ex passivo, quamvis ex utroq; bene colligatur. Quod si tamen quis urgere vellet, Scotum loqui simpliciter, cum exclusione principii activi, tunc respondeo, Doctorem excludere principium activum transeuntèr, non verò immanentèr activum.

Instatur: Omne principium activum est transeuntèr activum, ergo: probatur ant. quia omne principium activum est externum, sed quod est externum alteri, transeuntèr se habet ad illud, ergo. R. negando ant. quia aqua, dum se reducit ad pristinum frigus, reverà non agit transeuntèr, sed immanentèr; ad probationem ergo antecedentis distingo ma. Omne principium activum est externum, respectu effectus producti, transeat: respectu rei naturalis, nego ma. quia respectu hujus est ipsi intrinsecum.

Urgetur: Motus nullum dicit respectum ad agens, sive sit intrinsecum, sive extrinsecum, ergo: probatur ant. quia motus solummodo dicit respectum ad materiam, formam & privationem; ergo nullum dicit ad agens, alioquin quatuor deberet habere principia mutationis, ut ex dictis patet. R. dist. ant. Motus actualis non dicit respectum ad agens, transeat ant. mobilitas ipsa, nego ant. Itaque, licet agens ad formalitatem motus actualis non pertineat, atamen ad ipsum spectat concomitanter, quatenus est principium formæ, actionis, passionis, subjecti & proprietatum rei naturalis.

QUÆSTIO III.

Quibus rebus competat ratio Naturæ?

Quamvis ex superiori questione sit facile elicere, quibus ratio naturæ competat, utpotè cum ii, qui principium passivum tantummodo admittunt, consequenter loquantur, si dicant materiam solum esse naturam, ut Neoterici nonnulli perperam Scoto affingunt, illi verò, qui naturam tantum principium activum statuebant, materiam excludere debent à ratione principii, cum hæc secundum Aristotelem non sit activa. Asserentibus tamen, naturam involvere utrumque principium activum & passivum, non exiguae restant solvendæ difficultates. An materiæ & formæ soli competat ratio naturæ, an verò etiam toti composito. Item, an omnibus omnino formis etiam spiritualibus, ut anime; Deinde an etiam Angelis & ipsi Deo? quæ, ut ordinatè resolvam, Incipio ab imperfectioribus & ab iis, ad quæ neganter me habeo. Unde

II.
Privationi
non competit
ratio natura.

Dico 1. Privationi non competit esse naturam. Hæc est communissima & Ratio est facilis; Quia natura debet esse principium & causa rei, in qua est, quia nec positivè influit in aliquem effectum, nec principiat rem in facto esse, sed natura debet positivè influere, & principiare rem in facto esse; ergò privatio non est natura. Confirmatur, quia nulli per se, nec primò inest, sed tantum per accidens: ergò. Sed

III.

Dices; Aristoteles 1. Phys. t. 17. ait: Privationem esse naturam, ergò. R. Aristotelem velle, quòd sit natura, considerando eam sub ratione formali principii, non verò pro ente aliquo absoluto positivo, & fundamentalitèr accepto, ut dixi suprà parte prima.

IV.
Nec acci-
denti.

Dico 2. Accidens non est natura, prout de ea Philosophus agit. Hæc etiam videtur esse extra controversiam. Et patet, nam postquam defini- visset naturam, subjungit t. 4. hæc omnia esse substantias, imò t. 5. ait: Accidentia & passiones, non esse naturas, aut habentia naturam, sed secundum naturam, id est naturæ convenientia. Deinde hinc definitur natura, ut potest esse objectum Physi- cæ, sed accidentia non ingrediuntur ad ratio- nem formalem objecti Physicæ, ergò. Dixi tamen notantèr in Conclusionè, prout de ea agit Philoso- phus. Quia si accidentia considerentur secun- dum se, propriamq; essentiam constitutivam, tunc verè poterit ipsis competere ratio naturæ: nam eorum quidditas est causa, & principium motus & quietis, primò & per se, respectu pro- priarum passionum & actionum illis corres- pondentium. Secundum eandem veritatem

V.
Denè tamen
Angeli.

Dico 3. Angeli sunt propriè natura secun- dum se, licet non Physicæ considerationis. Hæc etiam non potest esse ambigua: & Probatur: Quia natura secundum Physicam considerationem debet esse principium & causa motus corporei, secundum quantitatem, qualitatem & latio- nem, sed Angelus non potest habere hujusce- modi motus, ergò: ma. est certa, minor etiam, consequentia est optima, quæ Confirmatur, quia, ut notavit Doctor, Aristoteles posuit An- gelos planè immobiles & immutabiles. Quòd tamen secundum se sint natura, Probatur: Quia ab eorum quidditate profluunt verè pro- prietates & passiones, & nova acquirunt sibi accidentia connaturalia, ut volitionis & intel- lectionis, motus locales, qui quàmvis videantur esse neutri, attamen, si motus cælorum possunt dici naturales, & motus animalium, non vide- tur, quare etiam Angelorum non deberent dici tales. Sed

VI.
Non tamen
Deo.

Dico 4. Deus Optimus Maximus non est Na- tura. Ratio in Promptu: Quia solus immobilis est, & immutabilis, ergò.

VII.

Dices: Deus movetur ad intrà, in quan- tum Divinas Personas producit: Sed R. Deum moveri ad productionem Divinarum Persona- rum, absq; mutabilitate cum propria sui consti- tutione.

Instabis: Deus movetur ad intrà per productionem, per quam non constituitur in es- se Personæ, ut patet de Patre & Filio, respectu

spirationis activæ. Sed quidquid sit, Dico tamen has productiones adhuc non esse motus, tum quia non sunt actus entis in potentia, prout in potentia, tum quia productiones illæ nihil constituunt in esse naturæ.

Dico 5. Quæcumq; materia & forma mate- rialis est natura. Ita D. 2. d. 17. D. Thomas, Com. Arist. 2. Phys. t. 10. & 5. Met. 7. dividens naturam in materiam & formam.

Probatur Conclusio: Quia omni- bus competere debet ratio naturæ, quæ possunt constituere ens naturale, sed materia & forma constituunt ens naturale; ergò ipsis competit ratio naturæ. Confirmatur: Quia materia & forma sunt principia motus & quietis; ergò sunt naturæ; patet aut. quia materia est princi- pium receptivum motus naturalis, & forma ha- bet recipiendi virtutem in composito, & etiam virtutem agendi. Sed in contrà

Arguitur: Probando materiam non esse naturam. Ex Autoritate Aristotelis 5. Metaph. cap. 4. ubi ait: Solam formam esse na- turam propriè, cætera verò tantum metaphori- cè, & materia quia est hujus forme susceptiva, sed quod est naturæ susceptivum, non est natura; ergò materia non est natura; probatur minor: quia quod est in potentia ad aliquid simile, non est ipsum tale, nam, ut docet 2. Phys. cap. 1. Quod potestate caro est, aus os, suam prius naturam non habet, antequam formam, quæ ejus ratio est, ac- ceperit: ergò. R. Aristotelem tantum velle, for- mam solam dici naturam principalitèr, & ob majorem perfectionem ex eo, quòd sit activa, unde benè dicit, materiam non esse naturam tam principalem: quia est tantum susceptiva, unde cap. 1. t. 12. ait: Atqui hæc magis natu- ra est quàm materies: unumquodque enim magis dicitur cum est actu, quàm cum potentia. Quare ad probationem dico, quòd Aristoteles ibi tantum loquitur & velit ante formam non esse naturam adequatam, licet non neget esse inadæquatam.

Instatur: Illud solum est natura, per quod ens naturale distinguitur ab artificiali, sed ens naturale per solam formam distinguitur ab artificiali; ergò forma sola est natura. R. ne- gando mi. quia etiam entia naturalia in hoc di- stinguntur ab artificialibus, quòd materia en- tis naturalis sit vel materia prima, vel aliquid substantiale incompletum, materia verò artifi- cialium est solummodò materia secunda & ens completum, deinde materia naturalium etiam intrinsecè concurrunt, non sic materia artifi- cialium. Sed ob hoc

Urgetur: Materia artificiorum non ingreditur constitutionem entis artificialis, sed sola forma; ergò etiam materia non ingreditur intrinsecè ad constitutionem entis natura- lis, sed sola forma; ergò sola forma adhuc erit natura. R. negando consequentiam; Ratio disparitatis est, quia ars cum accidens sit, petit subjèctari saltem ultimè in substantia, natura verò est substantia, adeoq; potest competere tam formæ, quàm etiam subjècto ejus. Item ens artificiale nihil addit super substantiam,

nisi solam formam accidentalem, & sic in illa forma accidentali tota ratio artis consistit, ens autem naturale non constat solâ formâ, sed etiam materiâ, veluti ejus intrinseca comparte, ut dictum est supra.

Arguitur secundò: Probando omnem formam materialem non esse naturam. Anima brutorum & plantarum non sunt natura, sed illæ animæ sunt formæ materiales; ergò omnes formæ materiales non sunt natura: probatur ma. quibus competunt diversæ definitiones essentielles, competunt etiam diversæ essentialitæ, sed definitio naturæ & animæ sunt diversæ, quia anima dicitur actus corporis organici & naturalis; ergò ipsa non est natura, alioquin esset natura rei naturata. Sed R. negando ma. ad cujus probationem dist. mi. sunt diversæ secundum rationem specificam, concedo, secundum rationem genericam, nego mi. & consequentiam. Itaq; licet diverso modo definiatur anima & natura, ratio est, quia natura definitur in communi, secundum quod est principium motus & quietis in ordine ad operationes: anima verò definitur per ordinem ad constitutionem totius, unde non habent diversas definitiones, cum non sint datæ secundum idem, sed secundum alium & alium respectum, nec hoc mirum est, quia etiam ratio generica definitur alio modo à specie, per hoc tamen non inferitur, quòd secundum se differat genus in se & in specie.

Instatur: Anima non habet operationes easdem, quas habet natura; ergò anima non est natura: probatur ant. quia anima non habet motus, quas habet natura, ergò: probatur ant. quia motus naturæ est uniformis, & ad unum determinatè tendit, sed animæ motus non est talis imò potius difformis & ad plura indifferens, ut patet, cum nullum locum potius magis intendat præ alio. R. negando ant. cum sua prob. cujus prob. ant. dist. si motus in rigore naturalitatis consideretur, transeat, si accipitur in ampliori acceptione, nego ant. & consequentiam, sufficit itaq; ad hoc, ut dicatur habere motum naturalem, quòd fiat ab intrinseco principio ad bonum proprium, vel totius ordinatum, quemadmodum cæli dicuntur moveri naturalitèr, licet non moveantur determinatè ad unum, sed circularitèr, & motu quodammodo neutro, eò, quòd habeant intrinsecam habitudinem, quamvis motus non sit naturalis rigorosè, id est, ad unum determinatè.

Urgetur. Nullus motus potest esse naturalis naturalitate etiam in ampliori acceptione, qui est violentus, sed motus animæ est violentus, ergò: probatur mi. quia motus progressivus fit per elevationem pedum, qui ex gravitate naturalitèr tendunt deorsum, sed hoc est esse violentum cum pedes, & totum fatigatur, quòd tamen non contingeret, si esset naturalis. R. dist. mi. Est violentus, secundum quid, transeat: absolutè, nego mi. & consequentiam. Itaque, licet motus videatur violentus progressivus respectu corporis, non est tamen respectu animæ, penes quam attenditur naturalitas, tanquam penes potentiam principaliorè, unde quòd totum defatigetur, oritur ex

eo, quòd pedes, & corpus impedimentum ponant, quamvis se simpliciter sit naturalis.

Dico 6. Materia & forma non sunt natura XI. *Quomodo materia & forma sunt natura.*
singulatim sumptæ, bene tamen copulativè sumptæ, si verò singulatim sumantur, natura dici possunt v. d. æquate. Hæc non solet ita proponi communiter à Scotistis, est tamen Baronis, qui putat Scotum nullo modo huic sententiæ contrariæ &

Probatur primò universalitèr: Natura, secundum dicta superius debet esse principium motus & quietis, tam activum, quam passivum, sed nec materia sola, nec forma sola possunt esse principium activum & passivum; ergò non possunt esse natura, si singulatim sumantur.

Probatur secundò: Specialitèr de materia: Motus, de quibus particularitèr agit Philosophus, quòd natura sit principium, sunt secundum quantum, quale & ubi, sed horum motuum materia sola non est principium nec activum, nec passivum, non activum quidem, quia ipsa non est Physicè activa: nec passivum, quia isti motus non substantur in materia, secundum Scotistas communiter, sed in toto; Et dicere, quòd materia sit causa mediata istorum motuum, non solvit argumentum: natura debet esse causa primò & immediatè, non verò secundariò. Confirmatur: Natura debet esse principium motus tantummodo naturalis, secundum Adversarios, prout naturale opponitur violento, sed materia non est principium ullius motus naturalis, ergò: probatur minor, quia materiæ nihil est naturale, ut naturale opponitur violento, ergò: probatur ant. quia si aliquid esset ipsi sic naturale, deberet etiam ipsi aliquid esse violentum, nihil autem ipsi est violentum, ergò.

Probatur tertio, de forma: tum quia à sola forma non emanant proprietates & passionis, nam forma ignis non est calida, forma aquæ non est frigida &c. tum quia forma non est principium passivum, ergò.

Dico 7. Totum compositum est perfectissimè natura. Ita Ruvius, Oviedo, Baro &c. XII. *Totum est natura.*

Probatur primò: Autoritate Aristotelis 1. Phys. cap. 1. ubi ait: *Natura quidem sunt animalia, partesq; ipsorum & planta, & simplicia corpora, ut terra, ignis & aer, & aqua, hæc enim, & hujusmodi res naturas dicimus esse & 5. Met. cap. 4. dicit: Quare quæcumq; natura sunt, aut sunt jam existente, ex quo apta sunt fieri aut esse, novum dicuntur naturam habere, si speciem & formam non habeant, natura igitur, quod ex ambobus huic est, ut animalia & partes eorum.*

Probatur secundò Ratione: Tum quia illud est natura, quod est objectum Physices: tum quia eodem modo se habet Principium Metaphysicum & Physicum ad suas operationes & emanationes, sed principium emanationum Metaphysicarum non est aliquid unum; ergò nec Physicum: major patet: probatur mi. quia emanatio propriarum passionum non est ab aliqua una parte, sed ab utraque, exempli gratiâ: risibile in homine, non est à genere solo, aliàs deberent animalia bruta esse risibi-

rifibilia; nec etiam à differentia sola, verbi gratia, rationali, alioquin Deus & Angeli deberent esse rifibiles, quia sunt rationales, cum tamen nec ipsa anima separata sit rifibilis proximè, de qua tamen

XIII.

Anima rationalis verè est natura.

DICO 8. *Anima rationalis verè est natura.* Hæc, præterquam quòd sit Aristotelis, est etiam expressè magi D. Augustini lib. de natura boni cap. 1. ubi hæc habet: *Omnis spiritus & omne corpus à Deo est, & hæc omnia facta natura, omnia quippe natura aut spiritus, aut corpus est.* Et consonat D. Bernardus suprà docens: *in morte hominis non fieri destructionem aliquam partium, sed naturarum coherentium diremptionem.*

Probatur etiam Ratione: Tum quia anima rationalis est forma corporis, sed omnis forma est natura; ergò etiam anima rationalis: tum quia anima, ut sensitiva & vegetativa, est etiam rationalis, sed ut vegetativa & sensitiva est natura; ergò etiam ut rationalis. Tertio: Anima est principium fletus & risus; ergò est natura, nec dicere potest aliquis, animam non esse immediatè principium, quia fletus certè æquè primò egreditur ab anima ac à corpore. Quarto: Anima est principium intellectiōnis & volitionis, sed hæ sunt veri motus, ergò. Deniq; Angeli in rei veritate sunt natura; ergò etiam animæ in eadem veritate & insuper secundum definitionem datam, quia operationes animæ etiam intellectivæ & volitivæ sunt magis Physicæ, quam angelorum, ut potè quæ pro præfenti statu dependent à phantasmatibus, rebus videlicet materialibus, qualiter non dependent angeli. Objectiones, quæ contra hanc & præteritam conclusionem adferri solent, non sunt magni momenti, & ex dictis facilè solvi possunt, contra priorem potissima est ex Aristotelis autoritate, qui in secundo Phyl. t. 12. ait: compositum quidem natura non est, sed est & constat naturà, ut homo. Sed facilè respondetur: Compositum non esse naturam, quemadmodum est materia & forma, sed esse ita naturam, ut etiam in se inclusas habeat naturas duas inæquatas.

QUÆSTIO IV.

Quid sit ars, & quomodo à Natura differat?

I.

Quandoquidem Ars natura simia est, imò *amula*, quoniam solertissimà imitatione proximè ad naturam accedit, idè sibi hinc locum vendicat, ut de ea agatur, maximè cum Aristoteles naturam sumpsit suprà, non modò, prout opponitur violentiæ, sed etiam prout opponitur arti. Potest autem Ars multipliciter accipi: Primò prout omnes facultates, & scientias comprehendit: Secundò pro cognitione practica, verum in his acceptionibus ad propositum nostrum non inferuit, prout autem de ea agendum est, dupliciter accipitur. Primò pro habitu intellectu cum recta ratione factivo: à D. Augustino vocatur hic habitus lib. de immort. anim. cap. 4. *Multarum Rationum certus, quem paulò infra dicit: non solum esse in animo Artificis, sed etiam nusquam esse nisi in animo artificis.*

Ars multipliciter sumitur.

Secundò accipitur Ars pro illa forma, quæ ab Artifice, secundum Regulas artis in materiam subiectam introducta est, ut forma vel figura hominis, vel leonis in lignis, lapide metallo &c. & de hac arte ait Arist. 1.2. Met. 24. sanitatem & domum ad extrà fieri ex sanitate & domo in mente, & D. Augustinus tract. 1. in Joannem: *Attendite ergò Arcam in arte & arcam in opere:* & lib. 1. Gen. contra Manichæos cap. 8. *Quod videt Artifex in Arte, hoc foris probat in opere.* Et hæc ars omnibus obvia est, ut potissimum collaudatur & extollatur, cum tamen pterosque lateat, quidnam sit artificialitas artefactorum, puta cultri, domus, statuae, ut patet ex sententiarum diversitate. Nam Nominales, post Oecchannum, & cum ipsis Recentiores plurimi asserunt, formam artificialem nullo modo distingui à parte rei ab ente naturali, unde dicunt picturam nihil esse, præter colores & eorum ubicationem, statuam nihil esse, præter lignum vel lapidem, præter partium superfluarum & impediendum ablationem, quibus sublati statim sine ulla additione remanet forma hominis vel leonis, ita quòd aliqui insuper putent, tales formas actualiter præfuisse in materia, sed per partes illas superfluas fuisse copertam, ita Auctor sex Principiorum. Econtrà verò reales docent, formam artificialem esse accidens reale absolutam, de quarta specie, qualitatis industriæ Artificis introductum, ab ente naturali distinctum. Verum tamen supponendo artem esse aliquid, ut potè cum per artificem producatur, si enim nihil esset, sic produci nequiret, imò si nihil esset, non deberet esse difficultas in productione artefactorum, & frustra diceretur imitari naturam, quod enim nihil est, nihil imitatur. Hoc inquam supposito.

DICO 1. *Ars, seu forma artificialis non consistit in ubicationibus.* Hæc est contra primam sententiam & opinionem.

Probatur primò: Quia potest vera statua & imago fieri sine ulla profus mutatione ubicationis materiæ unde fit; ergò forma artificialis non consistit in ubicatione, quia si in antro & lapide aliquo montis sculperetur figura leonis, esset vera forma artificialis, & tamen nulla ibi esset variatio ubicationis, cum iisdem partibus spatii, forma corresponderet, quibus correspondebat antea, ergò.

Probatur secundò Ex multis inconvenientiis: Quia si forma artificialis consisteret in ubicationibus, sequeretur, quòd si aliquis portaret de loco in locum, & fortè de uno loco in oppositum, quòd variaret & mutaret statuam, sed hoc est inconvenientissimum dicere, ergò: probatur tamen sequela, quia si aliquis portaret statuam beatæ Virginis de Ecclesia ad formam & Nundinas, sequeretur, quòd non esset eadem, si aliquis de terra collocaret in summitate & pinaculo templi, quod non esset eadem, quia non essent eadem ubicatione, sed omninò opposita & specie diversa. Item sequeretur, quòd bruta Animalia & venti, ac alia possent pingere & sculpere, sed hoc est plane absurdum & incredibile dictu, cum alius non sit ad lyram, minus ad picturam, ergò: probatur tamen sequela: Quia alius, & qualibet alia